

napříč Petřínem

8. dubna 2022

Strahovský klášter

Strahovský klášter je nejstarším premonstrátským klášteřem v Čechách. V roce 1140 jej založil kníže a budoucí král Vladislav II., který je také v klášteře pohřben. Premonstráti sem byli pozváni roku 1143. Během své historie konvent prodělal několik stavebních úprav. Současná barokní podoba je výsledkem úprav pod vedením italského architekta A. Luraga. Ten dal také konečnou podobu bazilice Nanebevzetí P. Marie, založenou rovněž v r. 1140.

V areálu kláštera spatříte několik výjimečných sálů. Mezi ně patří kapitulní síň s řadou vzácných obrazů, obrazárna s díly mapujícími období od gotiky po romantismus a klášterní knihovna, která je tvořena Teologickým a Filosofickým sálem, a obsahuje více než 200 tisíc knih, z čehož 3000 činí rukopisy a 1500 je prvotisků.

V době 30leté války byl do Čech přivezen a ve strahovském klášteře pohřben sv. Norbert, zakladatel řádu. V r. 1787 improvizoval na místních varhanách W. A. Mozart.

V areálu Strahovského kláštera sídlí i dnes Památník národního písemnictví. Funguje především jako literární muzeum, zachycující vývoj české literatury, a jako studovna.

Strahovské zahrady

Strahovské zahrady patří ke klášternímu komplexu řádu premonstrátů. Byly založeny roku 1140 knížetem Vladislavem II. jako užitkové. To znamená, že zde byly především vinice, zelenářské zahrady a zahrady potřebné k pěstění koření a léčivých rostlin. Jedná se o zahrady Konventní, Opatskou, Vyhlídku s vinicí a Velkou strahovskou zahradu.

Opatská zahrada přiléhá ke zdi konventu. Na jednom jejím konci je kruhová kašna s vodotryskem, na druhém mramorová Socha Paní Marie z Exilu (1954, Itálie).

Vyhlídka s vinicí je dlážděná plošina s živým plotem a lavičkami, odkud je krásný výhled na město. Patří k ní i minivinice, kde se vinná réva pěstuje na čtyřech sestupných terasách.

Konventní zahrada přiléhá k jižní fasádě konventu se slunečními hodinami. Veřejnosti není běžně přístupná.

Velká strahovská zahrada se nachází jihovýchodně od klášterních budov. Z klášterních zahrad je největší, má rozlohu 11 ha. Je to území z velké části přístupné veřejnosti, místy polodivoké, s velkou plochou ovocných stromů. Pod vyhlídkovou cestou na ní roste památný jasan, vysazený zde na počátku 20. století.

Pomník Jaroslava Vrchlického

se nachází v horní části Lobkovické zahrady. Jeho autory jsou J. a A. Wagnerovi. Na Petříně byl nainstalován v r. 1960. Znárodnuje postavu stárnoucího velikána unaveného tvůrčími zápasy, který podpírán ženskými alegoriemi Poezie a Dramatu píše svůj umělecký testament: "Já v duši celé lidstvo nosil, vír jeho tužeb, muk a snů."

Nedaleko Vrchlického sochy se nalézá stará vodní nádrž, hluboká asi 3 metry. Kdysi sloužila pro napájení původní petřínské lanovky (viz dále).

Seminářská zahrada

Seminářská zahrada je někdejší klášterní zahrada bosých karmelitánů od P. Marie Vítězné. Od roku 1930 je zde veřejně přístupný park. V horní části zahrady jsou ukryty malé jezírko a památná babyka, o něco výše vyvěrá pramen zvaný Petřínka. Jižní část parku lemuje pozemní lanová dráha. V letech 1980 až 2000 proběhla v zahradě rozsáhlá obměna ovocných stromů. V současnosti jich zde roste přes 2 700. Podél zdi Schönbornské zahrady (od r. 1925 součást ambasády USA) byly vysazeny mandloně.

K výzdobě parku patří socha Jana Nerudy a socha houslisty Fr. Lauba. Do Seminářské zahrady chodil fotografovat i odpočívat nedaleko bydlící Josef Sudek.

Lanovka na Petřín

Pozemní kolejová dráha, která systémem tažných lan zajišťuje přepravu osob z Újezda na vrch Petřín. Dráha je dnes dlouhá 510,4 m a překonává převýšení 130 metrů. V roce 2014 přepravila lanovka téměř 2 mil. cestujících.

Stavba lanovky proběhla v roce 1891, u příležitosti Jubilejní zemské výstavy. Lanovka měla zajistit vhodné dopravní spojení do blízkosti současně stavěné rozhledny.

V době svého vzniku měla lanovka jinou podobu než dnes. Horní stanice byla umístěna poblíž Nebozízku (délka trati 397 m), mezistanice neexistovala. Vagony byly taženy systémem vodní převahy. Nádrž vagonu, který byl právě v horní stanici, byla naplněna vodou a díky tomu bylo vozidlo těžší než vozidlo v dolní stanici, které bylo tímto vozidlem vytaženo. Po dojezdu do dolní stanice byla voda z nádrže vypuštěna. Provoz tohoto typu byl pro nedostatek vody ukončen v r. 1921.

V roce 1932 byla lanovka z důvodu chystaného všesokolského sletu obnovena, elektrifikována a na obou koncích prodloužena (délka 511 m). Uprostřed dráhy byla postavena stanice Nebozízek. Tato verze lanovky sloužila i při prvních Spartakiádách.

V letech 1965 a 1967 došlo na Petříně vlivem dlouhotrvajících dešťů k sesuvům půdy a následkem toho došlo k narušení tělesa lanovky. Provoz lanovky byl zastaven. V roce 1981 bylo po rozsáhlých sanacích petřínského svahu rozhodnuto o jeho obnovení. Stavba byla zahájena v lednu 1983. Kolejový svršek byl úplně obnoven, střední sesutá část původního tělesa byla překlenuta monolitickou mostní konstrukcí. Jezdit se začalo na počátku r. 1985. Dráha v tomto provedení funguje dodnes. V letech 1994 a 2006 došlo k dalším opravám mostní konstrukce. Každý rok, obvykle v dubnu a v září, bývá provoz na několik týdnů přerušen z důvodu pravidelných revizí.

Petřínská rozhledna

Petřínská rozhledna je s výškou 65,5 metrů jednou z nejznámějších dominant Prahy. Její základna se nachází v nadmořské výšce 324 m. Rozhledna má 11 metrů hluboké základy a na nich stojí 63,5 metrů vysoká ocelová konstrukce vážící 175 tun. Jádrem konstrukce je osmiboký tubus, v němž je umístěn výtah pro 6 osob; okolo něj se vinou dvě točitá schodiště s 299 schody - jedno pro chůzi nahoru, druhé pro chůzi dolů. Rozhledna má dvě vyhlídkové plošiny, horní je ve výšce 55 metrů. Za jasného počasí se, kromě rozhledu na panoráma Prahy, otevírá odtud daleký rozhled po Čechách. Lze např. spatřit Říp a České středohoří, či na opačné straně masiv Krkonoš. Jihovýchodní rozhled omezují hřebeny Brd.

Zahrada Nebozízek

Zahrada Nebozízek je společně s restaurací Nebozízek chráněna jako kulturní památka ČR. Velkou část území pokrývaly ve středověku vinice křížovníků. V roce 1433 je poprvé zaznamenán název Nebozez. Od 16. století se vinice měnily na ovocné sady, od roku 1842 přístupné veřejnosti. Na konci 19. stol. zde vznikl městský park, jehož území ohraničuje na západě vrchol Petřína, na severu lanová dráha, na východě úpatí Petřína a na jihu Hladová zeď. Hlavní část zahrady se nachází na příkrém svahu a je propletená řadou cest, u kterých je možné najít několik pomníků a soch. Nejznámějším je pomník českého básníka Karla Hynka Máchy od Josefa Václava Myslbeka.

Restaurace Nebozízek

Na místě dnešní restaurace, penzionu a stanice lanovky stál v 17. stol. viničný objekt. V r. 1809 byl přestavěn na výletní restauraci. Po sesuvech půdy v 60. letech dvacátého století a velkém narušení stavby, byl v letech 1984 – 1986 od základů zrekonstruován. To, co dnes stojí uprostřed Petřína, je replika původního historického objektu.

Hladová zeď

je opuková hradba na pražském Petříně, kterou nechal v letech 1360–1362 postavit český král Karel IV., aby zesílil městské opevnění Pražského hradu a Malé Strany proti útoku ze západu a jihu. V horní části byla opatřena cimbuřím, ochozem, střílnami a několika předsunutými věžemi (bastiony). Jednou z nich budeme procházet, jiná tvoří základ hlavní kupole Štefánikovy hvězdárny.

Zahrada Kinských

Také na jižních svazích Petřína bývaly viniční usedlosti s vinicemi. Roku 1798 jej získali Kinští, aby zde o 30 let později vybudovali anglický park se dvěma rybníčky, vodopádem a také s vilou (letohrádkem) a níže položeným hosp. objektem Švýcárna, jehož součástí byly stáje. Vodu do objektů přivádělo z horních částí Petřína několik štol. Nejlepší voda tekla Zámeckou štolou a byla využívána výhradně pro potřeby zámku. Ke koňským stájím vedla štola V kaštánkách. Nejdelsí štola Železitá dosáhla délky 100 metrů. Tento systém zajistil tolik vody, že K. B. Kinský prodával její přebytky sousednímu klášteru sv. Gabriela.

Zahrada Kinských sice nebyla volně přístupná, ale v době nepřítomnosti panstva si mohla veřejnost zakoupit vstupenky a procházet se zde. Na konci 19. stol. rod Kinských ztratil o zahradu zájem a uvažoval o její parcelaci na výstavbu vil a činžovních domů. Po složitých jednáních roku 1901 odkoupila zahradu s letohrádkem pražská obec.

Na zahradě jsou k vidění především tyto objekty: letohrádek, pozůstatek pravoslavného celodřevěného chrámu sv. archanděla Michaela z 2. poloviny 17. století (přivezen z Podkarpatské Rusi v roce 1929, vyhořel v říjnu 2020), pomník Hany Kvapilové od Jana Štursy z roku 1914, pod kterým je pietně uložena urna s hereččiným popelem), Boží muka - sloupové sluneční hodiny z roku 1686, v dolním jezírku barokní socha Herkula z konce 17. stol. (přenesena sem z Kampy v roce 1939) a v horním jezírku bronzová socha lachtana od Jana Laudy (1953).

Letohrádek Kinských,

nově též zvaný Musaion (z řeckého Museion – chrám múz), je předměstská vila z raného 19. století, zbudovaná ve stylu pozdního klasicismu. Roku 1901 se stala sídlem Národopisného muzea československého, od roku 1922 až dodnes je zde stálá expozice etnografického oddělení Národního muzea, jedna z největších sbírek lidového umění a kultury 17. až 20. století v Evropě. V letech 2003-2005 byla budova nově zrekonstruována.

kpi,
15.3.22